

Els Octubre, sant Josep i sant Joan

Al dissabte 25 d'octubre, com des de fa 15 convocatòries, els premis d'«Octubre» tornaran a aglutinar l'atenció dels observadors culturals i els aspirants. Darrere, un grapat d'anys contracorrent per normalitzar la cultura catalana.

Miquel Alberola

Les societats —cultures, sectes, ideologies— disposen d'una data per commemorar-se a si mateixes. Una cita de la fita, habitualment anual. La cultura catalana en té moltes: la nit dels «Octubre» n'és una de les més significatives, la més important per als valencians —a banda de la de sant Josep i sant Joan.

Quan s'encetaven els setanta —la dècada postprodigiosa— hi havia una llibreria, **Can Boïls**, al carrer dels Trinitaris, al costat d'on fabriquen els capellans, que va convertir-se en **Concret Llibres**. Els capitalistes del negoci eren **Alfons Cucó**, **Valerià Miralles** i **Tomàs Llorenç**, i s'ho treballava **Serneguet**. L'1 d'abril del 72, l'empresa i Edicions 62 van convocar el I Premi Joan Fuster d'assaig en llengua catalana, a concedir-se el 8 d'octubre. Dels dos treballs presentats, va resultar-ne beneficiat el de **Francesc Vallverdú**: *El fet lingüístic com a fet social*. Així van decidir-ho **Ferran Vicente-Arche** i **Domingo, Just Calatayud**, **Joan Reglà**, **Emili Giralt**, **Alfons Cucó**, **Josep Iborra**, **Tomàs Llorenç** i **Josep Lluís Blasco**.

L'obra premiada va ser publicada pels de 62, que, a causa d'una crisi originada per la publicació de la Gran Enciclopèdia Catalana, no van poder tornar a organitzar-ne la segona convocatòria. És aleshores que arriben **Eliseu Climent** i **Rosa Raga**, que tenien una *paraeta* de tres o quatre llibres al carrer de Pérez Bayer, i amb la reticència de **Joan Fuster**, que volia que el premi continués publicant-se a Barcelona, s'ho queden. Amb el saldo de l'operació, **Eliseu Climent**, **Rosa Raga** i la *paraeta*, eren «tres», i el premi, «quatre». S'havia superat olímpicament el misteri trinitari.

A partir de 1973, l'**Editorial Tres i Quatre** comença la singladura difícil —difícil perquè la importància de les coses rau a saber-les mantenir— de

A l'esquerra, el guanyador-senador **Cucó**. Dalt, dues imatges de la nit dels Premis.

l'organització d'aquell concurs amb el nom de l'assagista Fuster i, amb un panorama gens favorable, en convoca un de narrativa —l'*Andròmina*— i un de poesia —el **Vicent Andrés Estellés**. Per la significació del 9 d'Octubre, l'empresa decideix batejar tots els premis amb el nom del mes. Cosa de la qual que els governadors civils

«Octubre», molt més que uns premis

XV anys per refer la cultura

JOSEP IBORRA. «Va ser una satisfacció personal molt gran, perquè he admirat molt Fuster i el premi du el seu nom, tot i que no vaig poder festejar-lo perquè va coincidir amb la riuada de 1982. Els «Octubre» van lligats a la història de la literatura catalana, tots els escriptors hi han passat.»

JOAN NAVARRO. «Guanyar el premi va ser l'inici del meu camí d'escriptor. Els Octubre, si no existissin, els hauriem d'haver inventat perquè feien —i fan— molta falta, tot i que la dotació per a la poesia siga tan suïcida.»

VICENT SOLER. «El col·lectiu que vam guanyar aquella convocatòria tractàvem de contribuir a parlar, com deia el títol del llibre, amb

pèls i senyals del nostre país. En aquells moments, els Octubre eren el mare idoni. Al 86, els premis tenen un paper important, però diferent al de fa deu anys: és una cita anual per a la nostra cultura, però cal fer un esforç de despolitització per tal que els Octubre siguin allò que han estat sempre.»

ALFONS CUCÓ. «Un premi sempre agrada, és clar, però per a mi no va tenir una significació molt especial perquè jo ja havia publicat uns quants llibres, vull dir que no començava a escriure. Els Octubre han tingut una significació en diversos àmbits: el cultural i el polític, per exemple. Culturalment, sense els Octubre seria difícil imaginar què és la relativa normalitat cultural

de l'època encara continuen dubtant, ja que ells, el nom, l'atribuïen a la revolució dels bolxevics, duta a terme en el mateix mes.

Des de la primera a l'última convocatòria —quinze en fa enguany—, pels «Octubre» han passat un miler de treballs aspirants, però no solament això. També han passat les prohibicions governatives, les bombes a la llibreria Tres i Quatre, les sancions, la reconstrucció cultural i política i un

extens i colorit arc de personalitats —jurats o espectadors— ben reconegudes en les seues disciplines. En la memòria Col·lectiva, **Josep Guia** amb els megafons per cridar independència; don **Manuel Sanchis Guarner**, il·lusionat —com si s'hi presentàs—; **Manuel Broseta**, puny alçat; **Eliseu**, itinerant; **Fuster**, portàtil; **Max Cahner**, bondadós; **Koldo Mitxelena**, apitxant en basc, i **Maria Consuelo Reyna**, *abertzale*.

En 1976, després de moltes agressions feixistes —la pólvora i la pòlissa timbrada—, **Mariano Nicolàs**, governador civil orgànic, va imposar una multa de mig milió als organitzadors perquè «Resultando que se produjo en una asistencia de cerca de 2.000 personas, comenzando la reunión a las 21.30 y finalizando a las 1.45 de la madrugada del día 24, y durante su desarrollo, después de darse cuenta del fallo literario y entrega de pre-

que tenim en la literatura. Jo vaig ser un dels iniciadors del Premi Joan Fuster d'assaig, que vam començar la llibreria Concret Llibres i Edicions 62 i després va passar a organitzar l'editorial 3i4. Durant uns anys, eren l'única possibilitat que tenien els nostres escriptors. Ara, amb els canvis institucionals les coses han canviat, és distint.»

JOAN FRANCESC MIRA. «A mi els Octubre em van resoldre econòmicament la vida amb la gloriosa quantitat de 75.000 pessetes. Ho vaig posar a rèdit, i d'això visc. Els premis estan bé, bàsicament perquè els escriptors guanyen alguna pela, i tal com estan les coses, et suposa molt més guanyar un premi que publicar un llibre. Vull dir que la funció dels premis és compensar la misèria dels drets d'autor.»

SEBASTIÀ SERRANO. «Per a mi va significar molt, perquè fins aleshores jo no havia publicat més que lingüística matemàtica i amb

aquell llibre feia l'entrada en l'àmbit de la literatura catalana. D'altra banda, el premi també em va fer molta il·lusió pel meu gran afecte i estima a València, entre altres coses perquè la meua dona és valenciana, i perquè duia el nom de Joan Fuster, el qual jo penso que és la persona més important de la nostra cultura. Per moltes raons: per l'estatueta d'Alfaro, perquè havia dedicat el llibre a les meves filles, per viure aquella nit i patir-la apuntant els vots... una nit màgica. Els Octubre han tingut un paper fonamental i diferent als premis del Principat. Eren reivindicatius, tenien un plus que anava més enllà de la literatura, i encara que al principi semblava que estaven més arrelats a la realitat del País Valencià, que no a la dels Països Catalans, els anys han demostrat el contrari. Jo no he viscut els Octubre com cap premi.»

MARC GRANELL. «Guanyar el Vicent Andrés Estellés va ser molt

important, un reconeixement de tota l'obra que jo anava fent i la possibilitat de donar-la a conèixer, com també poder jo conèixer la dels altres. Els Octubre són fonamentals en la consolidació de la cultura del País Valencià. La mercaderia literària necessita un canal, i els Octubre han iniciat els escriptors, sobretot, la narrativa. Els altres premis també han servit, i ara com ara no hi ha més possibilitats que passar pels premis, ja que les editorials no s'animen a publicar gent nova.»

AMADEU FABREGAT. «Per a mi guanyar els Octubre va ser com una violació a mi mateix, com si em forçassen literàriament. Em va donar molt de gust. Els «Octubre» han significat molt perquè han aconseguit embolicar molta gent —embolicar en el sentit d'embolicar. La cultura és un sistema d'embolicar. M'agradaria tornar a guanyar-los per tornar-me a sentir violat. Aquella violació.»

mios, se ofreció la palabra a quienes quisieran expresarse con libertad, y, así, sucesivamente, hicieron uso de la misma una serie de personas que se identificaron como representantes de grupos de oposición del «Consell» y «Assemblea» de Catalunya, de la «Assemblea» de las Islas, de la «Taula de Forces Polítiques i Sindicals del País Valencià»... y otros, se hizo apologia del «Día del País Valencià», programado para el día 31, incitando a su celebración cualquiera que fuese la resolución gubernativa; se llevaron a cabo intervenciones en las que se hizo condena de los «40 años de dictadura»... Tot en gros.

Aquell mateix any, per un altre costat, amb l'eufòria de la manifestació —la més gran que s'ha fet— del 9 d'octubre al fons, **Joan Fuster** es va marcar un míting antiparlamentari que va fer agres les postres al sector de la concurrència implicat. Com a conseqüència, l'esquerra d'aspiració parlamentària, des de les pàgines de *Las Provincias*, va flagel·lar els organitzadors. La multa, d'una banda; els altres, de l'altra. Pel darrere i pel davant, s'orquestrava la campanya: Eliseu i Rosa, al mig. Els premis prometen. L'organització va decidir no convidar mai més els representats de la cosa pública. D'aleshores ençà, qui ha volgut pols ha anat a l'era. *De motu proprio* hi ha anat després **Ciprià Ciscar**, conseller de Cultura, **Antoni Asunción**, president de la Diputació, **Vicent Soler**, conseller d'Administració Pública, i **Antoni Birlanga**, conseller d'Hisenda, i **Ricard Pérez Casado**, alcalde de la ciutat.

Els guanyadors d'aquella convocatòria, a manera d'actitud solidària van voler renunciar a la dotació econòmica, gest que l'organització va considerar admirable, però que no va acceptar. Les llibreries van tancar, protestant per l'atemptat i els pintors **Carlos Pérez, Viladecans** i **Tàpies** van regalar obra amb la mateixa intenció. De Tàpies, va ser el cartell que pel mòdic preu de vint duros va ajudar a satisfer la quantitat de la multa. Passada aquella convocatòria, els premis s'han desenrotllat sense incidents remarcables.

En el 78, l'editorial que sustenta els «Octubre», atesa la concurrència de personalitats que visitaven València per tal d'exercir de jurats, va voler aprofitar-ne l'ocasió per a celebrar una sèrie d'activitats que, amb el pas dels anys, han augmentat ostensiblement la ressonància dels premis. Un selecte grapat d'erudits, convocatòria rere convocatòria, ha anat explicant

Marc Granell, Vicent Soler i Joan Navarro.

temàtica diversa i vinculada a la nostra cultura. D'**Alexandre Cirici Pelliger** a **Maria Aurèlia Capmany**, tot passant per **Josep Renau**, **Alan Yates**, **Sebastià Serrano**, **Alfred Giner Soroila**, **Josep M. Castellet**, **Josep Maria de Sagarra**, **Miquel Porter**, **Max Cahner** i els que no ens caben.

Quant a la gent premiada, noms com els de **Josep Iborra**, **Teresa Carnero**, **Amadeu Fabregat**, **Josep-Vicent Marqués**, **Ernest Lluch**, **Joan Francesc Mira**, **Joan Barceló**, **Miquel Bauçà**, **Jordi Pàmies**, **Joan Margarit**, **Josep Lozano**, **Josep Piera**, **Isa Tròlec**, **Carmelina Sánchez-Cutillas**, **Ricard Creus** i un llarg etcètera configu-

ren la nòmina en les diverses parcel·les convocades.

Enguany, per a commemorar el XV aniversari de l'existència dels premis, l'Editorial Tres i Quatre ha previst una sèrie d'actes que acompanyaran la nit del 25 d'octubre, nit en què es fan públics els guanyadors. Els Jardins de Vivers emmarcaran el ritual gastroliterari, presentat i animat per **Angel Casas** i les actuacions de **Carles Santos** i **La Vella Dixieland**. Això, recolzat gastronòmicament per la cuina de **Tano**. A més, un homenatge a **Pilar Trenzano**, viuda del conseller republicà de Cultura **Bosch Morata**, de qui parlarà l'escriptor **Ricard Blasco**, del qual els de Tres i Quatre regalaran als assistents un volum en edició de luxe, expresament per l'ocasió.

Els dies anteriors a la concessió dels premis, amb el suport de l'editorial i la revista *EL TEMPS*, València serà escenari de la I Setmana de Cinema Català. Nombrosos films i taules redones amb assistència d'especialistes en la matèria —actors, crítics i directors— que puntualment farem saber. També enguany, reprenent el trajecte iniciat pel premi de periodisme «El Camí», que va deixar de convocar-se en 1974, hi haurà conjuntament la concessió del Premi El Temps de periodisme, al qual han arribat una quinzena de treballs, quantitat gens menyspreable si tenim en compte que és la primera convocatòria.

Tot plegat, la cerimònia de vots i l'ànsia dels aspirants i la trajectòria rigorosa dels premis, conformaran les dosis justes d'una nit màgica, d'una fita en la nostra cultura, a la qual els «Octubre» tant han aportat i poden aportar. □